

**ТЕМА: Франческо Петрарка – видатний італійський поет -гуманіст.
Багатство людської душі, краса і щирість почуттів, оспівування кохання
у «Книзі пісень»**

МЕТА УРОКУ: познайомити учнів з біографією та творчістю одного з найкращих представників Відродження – Ф.Петрарки, поглибити знання школярів про сонет, удосконалювати навички аналізу поетичного тексту та виразного читання; сприяти вихованню в учнів високих моральних почуттів

ОБЛАДНАННЯ: Портрет Ф.Петрарки, комп'ютер, мультимедійний проектор

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ : відеофільм "Франческо Петрарка", презентація вчителя, аудіо записи сонету, картини, пам'ятка виразного читання, записи музики Ф.Ліста "Сонети Петрарки",

ДЕВІЗ УРОКУ:

Не просто слухати, а чути.
Не просто дивитися, а бачити.
Не просто відповідати, а міркувати.
Дружно і плідно працювати.

Поет умів об'єднати небо і землю
К.Батюшков

Хід уроку

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

(Звучить музика і демонструються слайди про епоху Відродження)

Слово вчителя: В історії людської цивілізації є епохи, що спалахують, як зорі, і вже ніколи не гаснуть, посилаючи нащадкам далеке, але яскраве і прекрасне світло.

Епоху, де б душею відпочить,

З нас кожен має право вибирати.

Знайдемо тут до вибору багато

Народів, царств, богів, людей, століть
(М.Рильський)

Сьогодні вас буде знову зачаровувати загадковий світ Відродження або Ренесансу - однієї з найяскравіших епох розвитку світової культури, про яку ми вели мову на попередньому уроці. Це епоха вічних цінностей, епоха схиляння перед божественною красою жінки, епоха високої і чистої любові,

любові духовної, а не тілесної.

Фронтальне опитування

- У чому проявилась головна риса Ренесансу?
 - Хто вперше використав термін "Відродження"? (Художник Джорджо Вазарі в трактаті "Життєписи знаменитих живописців, скульпторів і архітекторів", 1550).
 - Що означає слово "гуманізм"?
 - Назвіть видатних представників епохи Відродження.
- Гра "Ерудит"** (дати відповіді на запитання, назвати титана доби Ренесансу)

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ

Слово вчителя. У добу Відродження, яку французький письменник Анатоль Франс назвав "весною людського розуму", вперше з'явився напрямок романтичної лірики, у якій одним з яскравих постатей є Петрарка. Явище Петрарки величезне. Воно не покривається навіть найвищим визнанням його власних літературних заслуг. Ось уже більше 600 років людство шанує великого італійця перш за все за те, що він, мабуть, як ніхто інший сприяв настанню нової епохи. Особа, поет, мислитель, фігура суспільна у ньому нероздільні. Давайте ж разом дослідимо, чи це дійсно так, отже, **тема нашого уроку - Франческо Петрарка – видатний італійський поет-гуманіст. Багатство людської душі, краса і щирість почуттів, оспівування кохання у «Книзі пісень»**

Ми здійснимо подорож на батьківщину поета, до Італії, колиски Відродження. Не виходячи з класу, подумки долаючи час і відстань, ми опинимося в місцях, пов'язаних з життям Петрарки. Мені б хотілося, щоб цей урок був і уроком- відкриттям, щоб ніхто з вас не пішов з порожнім серцем.

Робота над новою темою

Слово вчителя. Наша мандрівка розпочинається з відвідування біографічного залу, де ми дізнаємося про Ф.Петрарку. Вам необхідно уважно переглянути відеофільм про Франческо Петрарку і за даною інформацією створити «інформаційне гроно» про поета. **1..Перегляд відеофільму**

2. Створення інформаційного гроно.

3. Перевірка виконаних робіт.

4.Рольова гра "Інтерв'ю навпаки".

-Уявіть, що до нас завітав Франческо Петрарка.

Петрарка:

-Доброго дня, любі друзі! Я дізнався, що ви вивчаєте мою творчість і вирішив перевірити, як ви її засвоїли. Я буду задавати вам запитання, а ви по черзі відповідатимете. Домовились?

- Розкажіть про моє дитинство.

- Яке справжнє моє прізвище?

- Яку освіту я отримав?

- Протягом усього життя я кохав одну жінку. Розкажіть про моє кохання.

- Розкажіть про церемонію нагородження мене лавровим вінком.

- Чи пошкодувала Флоренція, що так жорстоко обійшлася з моєю родиною?

Слово вчителя. Петрарка - один з небагатьох поетів, яких не лише визнали, а й шанували їхні сучасники. З ним, сином скромного нотаріуса, розмовляли як із рівнею знатні вельможі,вінценосці та князі церкви. Його слава була славою Італії. Образ поета привертав увагу художників. До нашого часу дійшло багато портретів Петрарки, хоча залишається невідомо, який з них найточніше передає зовнішність митця.

5. Презентація портретів Петрарки.

Слово вчителя. Через шість століть поетичне слово донесло до нас творчість великого поета, літературна спадщина якого і досі хвилює душу кожної людини, бо поет, як ніхто інший, за допомогою звичайного слова зумів передати найкраще людське почуття. «Коли любиш, то таке багатство відкриваєш у собі, стільки ніжності, привітності, навіть не віриться, що так умієш любити», — писав А.Чехов. Кому ж адресовані ці почуття? Спробуємо це визначити, заглянувши до Амброзіанської бібліотеки в Мілані , де зберігається рукописний журнал творів Вергілія, що належав Петрарці, - його улюблена книга, його нерозлучний супутник у всіх мандрівках. На звороті першої, білої сторінки знаходиться запис, написаний власноруч Петраркою, цей запис - єдине місце, де він відкрито засвідчив свою любов.

Звучить «Сентиментальний вальс»

Лаура, славна власними чеснотами і довго оспівана моїми віршами, вперше постала перед моїми очима в ранню пору моєї юності, в літо Господнє 1327-е, в день 6-й місяця квітня, в церкві Святої Клари в Авіньоні, в годину уранішню, і в тому ж місті, в тому ж місяці квітні, в той же 6-й день, в ту ж першу годину, літо 1348-е, у сього світу світло було відібрано, коли я випадково був у Вероні, на жаль! Долі своєї не відаючи. Звістка ж сумна наздогнала мене через лист мого Людовика в Пармс, в тому ж році, в день

травня 19-й, уранці. Тіло її непорочне і прекрасне було поховано в усипальниці братів Міноритів в самий день смерті до вечора, а душа її, я впевнений, повернулася на небо, звідки була. Се ж, на скорботну пам'ять про подію, з якоюсь гіркою втіхою поклав я написати саме в цьому місці, яке часто у мене перед очима, та відаю, що в цьому житті ніщо не повинно мені більше подобатися»

Кохання пламеніло в серці Петрарки 21 рік за життя Лаури. І, якщо вірити віршам, ніколи в ньому не згасало. Саме ці вірші стали найвищим досягненням Петрарки і складають Книгу пісень -«Канцоньєре»-від слова канцона. Що ж відомо про створення цієї книги?

6. Історія створення збірки «Книга пісень» (випереджальне індивідуальне завдання).

7. Бесіда.

- Скажіть, будь ласка, чиї традиції наслідує Петрарка, оспівуючи прекрасну даму?
- У чому новаторство Петрарки? (Твори написані рідною італійською мовою. Збірка поділялась на дві частини, головні теми: любов, життя, смерть, час. Вірші на політичні та моральні теми, про природу, дружбу, філософські роздуми поета. Це картина різних душевних станів митця.)

8. Словникова робота. Петрарка вибрав форму сонета.

Сонет – (від італ. Sonetto-звучати) – жанр лірики, який складається з 14 рядків: двох чотиривіршів (катренів) та двох тривіршів (терцетів).

Сонет з'явився у XIII ст. в Італії. Започаткований Якопо де Лентіні, італійським адвокатом, сонет розвинувся у творчості Данте та Петрарки. Майстрами сонету були П'єр Роксар, Вільям Шекспір, Шарль Леконт де Ліль, Адам Міцкевич, Генріх Гейне, Олександр Пушкін та інші. Український сонет з'явився у XIX ст., його перші спроби пов'язують з творчістю О.Шпигоцького та Ф.Метлинського. Вагомий внесок у розвиток українського сонета зробили І.Франко, Леся Українка, Максим Рильський, Ліна Костенко, Дмитро Павличко.

Сонет має чітку художню структуру: перший вірш містить у собі тезу, другий – антитезу, а тривірші – синтез (розв'язку теми). За змістом сонети поділяються на інтелектуальні, інтимні, пейзажні, філософські тощо. У «Книзі пісень» Ф. Петрарки зустрічаємо, крім жанру сонету, ще й канцони, секстини, мадригали.

Канцона – жанр ліричного вірша про піднесене кохання, вишуканого і оригінального за будовою.

Секстина – віршова форма, що складається з шести шестирядкових строф.

Мадригал – невеликий за обсягом вірш-комплімент про кохання.

9.Про геніальність митця, звісно, свідчать його творіння. **Слухання сонета 162 у виконанні актора В.Толубєєва.**

10.Бесіда.

Яким постає перед читачем ліричний герой? (Замріяним, заглибленим у себе. Але це не аскет, він любить життя

Яким він бачить навколишній світ? (світ реальний і сповнений краси)

- Опишіть ставлення героя до цього світу.(Він обожнює світ, адже в ньому живе кохана Лаура. Кохання відкриває душу героя назустріч красі)
- Якою зображена Лаура? (Ми бачимо її очима закоханого поета. Вона реальна і нереальна водночас. Це прекрасний ідеал)
- Що ви можете сказати про любов описану в сонеті Ф. Петрарка.(Вона не є гріховною, це благо, що посилається людині. Любов очищує душу. Облагороджує її, допомагає відчутти красу реального світу.)
- Яка мова сонета? (Жива, образна, пристрасна. Відомо, що сонети Петрарка писав живою італійською мовою, а не латиною)
- Які засоби художньої виразності використовує поет? (Епітети: щасливі квіти, ріки голубі, благовісні трави; порівняння: віти, наче пави, метафори: о, ріки голубі, ви омиваєте Лаурі очі, їх блиск перебираючи собі)
- Який настрій сонета? (Це сонет-роздум, в якому природу, враження ліричного героя, його щастя і легкий смуток. Сонет чистий, прозорий, пройнятий високим почуттям)

Генріх Гейне писав: «Ангели називають це небесною утіхою, чорти – пекельною мукою, люди – коханням». А відомий італійський поет епохи Відродження Ф. Петрарка запитує: «Як не любов, то що це бути може?» Прислухайте сонет і визначіть погляди автора на кохання.

11.Виразне читання сонета 132 " Як не любов, то що це бути може"
12.Бесіда.

Які питання хвилюють ліричного героя?

- З ким сперечається герой? (Із самим собою)
- Яким постає внутрішній світ героя? (Він суперечливий і для його зображення автор використовує прийом антитези: « палаю в стужу», « в стужу весь горю»)
- Яким чином у вірші виразились погляди Петрарки як людини епохи відродження? (Людині середньовіччя віра в Бога допомагала приборкати

земні пристрасті. Але Петрарка як представник іншої епохи не звертається до Бога і свідомо вибирає земне, залишаючись наодинці зі своєю пристрастю)

- Як ви думаєте, про що мріє ліричний герой? (Він прагне, щоб його кохання було високим. Лише таке почуття є найбільшим щастям)
- Як побудований перший катрен? (У формі риторичних запитань)
- Які художні засоби використовує автор?
- Доведіть, що це сонет.

Слово вчителя. Ф.Ліст, угорський композитор, який жив у ХІХ столітті, був настільки вражений сонетами Петрарки, що написав фортепіанний концерт "Сонети Петрарки". У ньому передав свої настрої, переживання, роздуми, навіяні творчістю поета.

13.Прослуховування фонозапису музики Ф. Ліста «Сонети Петрарки»

-Визначте характер прослуханої музики.
- Як композитор звуками передає почуття героя?

- - Чи є, на вашу думку, який-небудь зв'язок між віршами Петрарки і музикою Ф. Ліста?

Слово вчителя. Образ Лаури продовжує до цього часу хвилювати митців своєю простотою і невловимістю.

14. Виразне читання поезії Ольги Ніколенко "Лаура".

Мені наснилась Лаура вві сні,
Поставши із Петраркової муки:
Вона збирала квіти навесні,
І голуби сідали їй на руки.
Вона ішла нечутно по землі,
Огорнена серпанком таємниці,
Струнка, мов промінь у ранковій млі,
Легка й тендітна, як казкова птиця.
Свята - мов янгол, чиста - як роса,
З небесних зір сплела собі намисто;
Небачена й нечувана краса
Світилась тихо сяйвом променистим.
А люди йшли, минаючи красу -
Величну - без розкішного убрання...
Той дивний сон як спомин я несу
У серці, що пройнялося коханням...

15.Бесіда.

- Чи відрізняється образ, створений О.Ніколенко, від вашого бачення даного образу?
- Чи правильне твердження, що

епоха жінок, оспіваних поетами, давно минула?

16. Рольова гра .

У вас з'явилась можливість поспілкуватись з Лаурою. Про що б ви її запитали, що порадили?

Закріплення вивченого матеріалу

Слово вчителя. Час нашої екскурсії, на жаль, закінчується, проте на наступному уроці ми продовжимо аналізувати сонети Петрарки. Ми мусимо підвести підсумки нашої подорожі.

Завдання

Дайте пояснення до понять і власних назв, пов'язаних з життєвим і творчим шляхом Петрарки.

- Флоренція (місто, в якому народився Петрарка)
- 1304 р. (рік народження)
- Петракко (прізвище батька)
- Авіньйон (місто на півдні Франції, де минуло майже усе життя Ф. Петрарки)
- Данте Аліг'єрі (кумир Ф. Петрарка)
- « Африка» (історична поема Петрарки про Сципіона-Африканського – переможця Ганнібала під час Північний війн, написана латиною)
- 1341 р., Капіталійський пагорб у Римі (Петрарку увінчано лавровим вінком; зберігся переказ про те , що Боккаччо сказав пророчі слова: «настав час відродження» величних традицій минулого)
- « Canzoniere» (« Книга пісень»)
- Лаура (кохана Петрарки)
- 1370 р. (рік смерті Франческо Петрарки)

Слово вчителя. Минають віки, міняються епохи, але який би народ ми не взяли, в чію епоху б не занурились, вічним залишається почуття любові. Я бажаю вам зустріти справжнє кохання, пронести його у своєму серці протягом життя , вірити і поважати своїх коханих, як це робив великий італійський поет – Ф.Петрарка.

Моя любов

- То що тепер мені назвуть коханням?
- Хіба ілюзії і мрії весняні,
- Безрадівні, холодні й темні дні,
- Що спопелили душу без вагання.

- Та я несу любов без сподівання.
- Нехай сліди лишає вогняні
- І тугу розкидає по землі,
- Немовби листя осені останнє.
- Уся любов із споминів і болю.
- Усе життя – не випитий нектар.
- Усе змішалось барвами у долю.
- І я кладу страждання на вівар,
- Живу і мислю, дихаю тобою
- І віддаю любов – священний дар.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ. Прочитати статтю у підручнику на с. 220-221, вивчити напам'ять один із сонетів. Для творчих: дотримуючись канонічної форми сонету, створити власний від імені Лаури або написати "Лист до Петрарки". .